

การใช้ศัพท์และสำนวนในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์วิจนลีลาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในระดับของศัพท์และสำนวน เพราะนอกจากจะมีวิจนลีลาในระดับของความหมาย และในระดับรูปวากยสัมพันธ์แล้ว ยังมีวิจนลีลาในระดับของศัพท์และสำนวนอีกด้วย ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์การใช้ศัพท์และสำนวนที่มีลักษณะเฉพาะของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย ซึ่งจากการวิเคราะห์การใช้ศัพท์และสำนวนของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย พบว่ามีลักษณะของการใช้ศัพท์และสำนวนที่เฉพาะดังนี้

1. การใช้คำศัพท์เฉพาะและสำนวนเฉพาะทางกฎหมาย

ในการบัญญัติกฎหมาย มีทั้งการใช้ถ้อยคำธรรมดาทั่วไป และการใช้ศัพท์และสำนวนเฉพาะทางกฎหมาย บางครั้งในการใช้ถ้อยคำธรรมดาทั่วไปนั้น ก็ต้องการให้ความหมายเฉพาะและลึกซึ้งลงไป จึงทำให้เกิดการนิยามศัพท์ขึ้น เพื่อให้คำ ๆ นั้นมีความหมายที่พิเศษแตกต่างไปจากความหมายที่ใช้กันโดยทั่ว ๆ ไป

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย มีการใช้คำศัพท์เฉพาะที่เรียกว่า คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย หรือศัพท์เทคนิคทางกฎหมาย คือเป็นคำศัพท์ที่มีใช้กันเฉพาะและมีความหมายเฉพาะในทางกฎหมาย ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันดีในกลุ่มของผู้ใช้กฎหมายด้วยกันเอง ศัพท์เฉพาะบางศัพท์ถูกกำหนดให้ความหมายพิเศษแตกต่างไปจากความหมายธรรมดาทั่วไป หรือกำหนดให้ความหมายกระชับขึ้น และศัพท์เฉพาะบางศัพท์ก็กำหนดหรือให้คำจำกัดความ

ไว้ในมาตราของกฎหมายนั้นด้วย ศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย เช่น คำว่า หนี้ นิติกรรม โมฆะ โมฆี กลฉ้อฉล คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ ละเมิด เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น

คำว่า ผู้เยาว์

ผู้เยาว์ หมายถึง บุคคลที่ยังมีอายุไม่ครบยี่สิบปีบริบูรณ์ โดยหลักแล้วผู้เยาว์จะทำนิติกรรมได้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน หากผู้เยาว์ทำนิติกรรมไปโดยปราศจากความยินยอมแล้ว นิติกรรมย่อมตกเป็นโมฆี¹ เช่น

มาตรา 19 "เมื่อมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์ บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์ และบรรลุนิติภาวะ"

คำว่า นิติบุคคล

นิติบุคคล หมายถึงบุคคลที่กฎหมายกำหนดขึ้นไม่ใช่บุคคลที่มีชีวิตจิตใจ แต่ประกอบด้วยบุคคลร่วมกันทำกิจการอันใดอันหนึ่ง แล้วก่อตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคลตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด ทำให้มีสิทธิหน้าที่ต่าง ๆ ภายในขอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นิติบุคคลจะมีขึ้นได้ก็โดยกฎหมายเท่านั้น² เช่น

¹ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และกำชัย จงจักรพันธ์. กฎหมายเบื้องต้นทางธุรกิจ. 3,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536 : หน้า 36-37.

² เรืองเดี๋ยวกัน, หน้า 24.

มาตรา 70 "ภายในบังคับแห่งบทมาตราก่อนนี้ นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่เหมือนบุคคลธรรมดา เว้นเสียแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งว่าโดยสภาพจะพึงมีพึงได้เฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น"

คำว่า นิติกรรม

นิติกรรม คือการแสดงเจตนาของบุคคลที่มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นเพื่อก่อให้เกิดผลในทางกฎหมาย³ เช่น

มาตรา 112 "อันว่านิติกรรมนั้น ได้แก่ การใดๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลเพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ"

คำว่า โมฆะ

โมฆะ หมายถึงการกระทำที่สูญเปล่า ไม่มีผลบังคับกันได้ตามกฎหมาย ดังนั้นจึงไม่มีความผูกพันในทางกฎหมายเกิดขึ้นเลย⁴ เช่น

มาตรา 115 "การใดมิได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่มีกฎหมายบังคับไว้ การนั้นท่านว่าเป็นโมฆะ"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

คำว่า โมฆียะ

โมฆียะ หมายถึงการกระทำที่มีผลสมบูรณ์ผูกพันกันตามกฎหมาย จนกว่าจะถูกบอกล้าง แต่ถ้าไม่มีการบอกล้างภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือมีการให้สัตยาบันนิติกรรมที่เป็นโมฆียะก็จะสมบูรณ์ตลอดไป⁵ เช่น

มาตรา 31 "การใด ๆ อันบุคคลผู้ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้ทำลง การนั้นท่านว่าเป็นโมฆียะ" คำว่า กลฉ้อฉล

กลฉ้อฉล คือการใช้ข้อบายหลอกลวงให้ผู้อื่นแสดงเจตนาเข้าทำนิติกรรมด้วย ซึ่งการใช้ข้อบายหลอกลวงจะกระทำโดยการกล่าวเท็จ หรือแก้งปกปิดไว้ซึ่งความจริงที่ควรเปิดเผยก็ได้⁶ เช่น

มาตรา 373 "ความตกลงทำไว้ล่วงหน้าเป็นข้อความชกเว้นมิให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบเพื่อกลฉ้อฉลหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตนนั้น ท่านว่าโมฆะ"

คำว่า คนไร้ความสามารถ

คนไร้ความสามารถ คือคนวิกลจริตที่ศาลได้มีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถแล้ว คนไร้ความสามารถไม่อาจทำนิติกรรมใด ๆ ได้เลย แม้ว่าผู้อนุบาลจักให้ความยินยอมก็ตาม นิติกรรมที่ทำลงไปย่อมตกเป็นโมฆียะ กฎหมายกำหนดบุคคลที่จะทำนิติกรรมแทนคนไร้ความสามารถไว้ คือ ผู้อนุบาล⁷ เช่น

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

มาตรา 31 "การใด ๆ อันบุคคลผู้ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้ทำลง การนั้นท่านว่าเป็นโมฆะ"

คำว่า คนเสมือนไร้ความสามารถ

คนเสมือนไร้ความสามารถ คือบุคคลที่กฎหมายเห็นว่าเป็นผู้ที่ไม่สามารถจัดการงานของตนเองได้ดี อาจจะเป็นเพราะร่างกายพิการ จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ (ซึ่งไม่ถึงขั้นวิกลจริต) ประพฤติสุรุ่ยสุร่ายเสเพลเป็นอาจิม หรือเป็นคนติดสุรายาเมา และศาลได้มีคำสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถแล้ว^๘ เช่น

มาตรา 34 วรรค 1 "บุคคลผู้ใดไม่สามารถจะจัดทำกรงานของตนเองได้ เพราะกายพิการหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบก็ดี เพราะความประพฤตสุรุ่ยสุร่ายเสเพลเป็นอาจิมก็ดี เมื่อบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดตั้งระบุไว้ในมาตรา 29 ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลผู้นั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ และสั่งให้ผู้นั้นอยู่ในความพิทักษ์ก็ได้..."

คำว่า หนี้

หนี้ คือความผูกพันในทางกฎหมายระหว่างบุคคลฝ่ายหนึ่งที่เรียกว่าเจ้าหนี้ซึ่งมีความชอบธรรมที่จะบังคับบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ลูกหนี้ ให้จำต้องส่งมอบทรัพย์สินกระทำการ หรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้^๙ เช่น

มาตรา 208 วรรค 1 "การชำระหนี้จะให้สำเร็จผลเป็นอย่างไร ลูกหนี้จะต้องขอปฏิบัติชำระต่อเจ้าหนี้เป็นอย่างนั้นโดยตรง..."

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

คำว่า ละเมิด

ละเมิด คือการที่บุคคลใดได้กระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย ผู้กระทำโดยละเมิดนั้นต้องใช้คำสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย¹⁰ เช่น

มาตรา 424 "ในการพิพากษาคดีข้อความรับผิดเพื่อละเมิด และกำหนดคำสินไหมทดแทนนั้น ท่านว่าศาลไม่จำเป็นต้องดำเนินตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะอาญา อันว่าด้วยการที่จะต้องรับโทษ และไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงการที่ผู้กระทำผิด ต้องคำพิพากษาลงโทษทางอาญาหรือไม่"

คำว่า การหักกลบลบหนี้

การหักกลบลบหนี้ คือการที่บุคคลสองคนต่างมีความผูกพันซึ่งกันและกัน โดยมูลหนี้ อันเป็นวัตถุเป็นอันเดียวกัน และหนี้ทั้งสองรายนั้นถึงกำหนดชำระแล้ว ลูกหนี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งย่อมจะหลุดพ้นจากหนี้ของตนได้ด้วยการหักกลบลบหนี้กับหนี้ของอีกฝ่ายหนึ่ง เพียงเท่าจำนวนที่ตรงกันในมูลหนี้ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้หักกลบลบหนี้กันได้¹¹ เช่น

มาตรา 343 "การหักกลบลบหนี้นั้น ถึงแม้ว่าสถานที่ซึ่งจะต้องชำระหนี้ทั้งสองจะต่างกันก็หักกันได้ แต่ฝ่ายผู้ขอหักหนี้จะต้องใช้ค่าเสียหายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อความเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกิดแต่การนั้น"

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 56.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 78.

คำว่า เหตุสุดวิสัย

เหตุสุดวิสัย หมายถึง เหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี ไม่มีใครจะอาจป้องกันได้แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้นจะได้จัดการระมัดระวังตามสมควร อันพึงคาดหมายได้จากบุคคลนั้นในฐานะเช่นนั้น¹² เช่น

มาตรา 187 "ถ้าในเวลาที่อยู่ความจะสิ้นสุดลงนั้นมีเหตุสุดวิสัยมากัดกันมิให้เจ้าหนี้สามารถทำให้อายุความสะดุดหยุดลงได้ไซ้ ท่านว่าอายุความนั้นยังไม่ครบบริบูรณ์จนกว่าจะพ้นเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่อุปสรรคเช่นนั้นได้สูญสิ้นไป"

คำว่า ขัดต่อ

ขัดต่อ หมายถึง การพัวพันซึ่งได้เสียกันโดยวิธีต่อรอง¹³ เช่น

มาตรา 853 "อันการพัวพันหรือขัดต่อนั้น ท่านว่าหาก่อให้เกิดหนี้ไม่ สิ่งที่ได้ให้กันไปในการพัวพันหรือขัดต่อก็จะทวงคืนไม่ได้ เพราะเหตุมูลหนี้เป็นอย่างหนึ่งอย่างใดมิได้..."

¹² อภัย หิรัญโต. ประมวลบทวิเคราะห์และอธิบายศัพท์กฎหมาย. 2,000 ฉบับ.

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2522 : หน้า 63.

¹³ อภัย ศุภนิษฐ์. ประมวลศัพท์กฎหมายไทยในอดีตและปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2522 : หน้า 72.

นอกจากนี้ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยยังมีการใช้สำนวนที่เป็น
สำนวนเฉพาะ และมีความหมายเฉพาะในทางกฎหมายด้วย ซึ่งเรียกว่าสำนวนเฉพาะทาง
กฎหมาย*

สำนวนเฉพาะทางกฎหมาย เป็นถ้อยคำหรือวลีที่มีใช้กันเฉพาะในทางกฎหมาย
และเป็นที่เข้าใจความหมายกันดีในกลุ่มของผู้ใช้กฎหมายด้วยกันเอง สำนวนเฉพาะทาง
กฎหมาย เช่น จัดการงานนอกสิ่ง ลากมิควรได้ อาศัยความสะอาดหยุดลง หักกลบลดหนี้
ประนีประนอมยอมความ การพนันหรือขันท่อ คบคิดฉ้อฉล สอดเข้าแก้หน้า สอดเข้า
แย่งขัด หนี้เคลื่อนกลิ้งกัน เสียหายถึงขนาด ทำเป็นหนังสือ หลักฐานเป็นหนังสือ เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น

สำนวน จัดการงานนอกสิ่ง

จัดการงานนอกสิ่ง คือการที่บุคคลคนหนึ่งเข้าไปจัดกิจการแทนผู้อื่น โดยเจ้าของ
กิจการนั้น มิได้ว่าขานวานให้ให้ทำ หรือโดยไม่ได้มีสิทธิที่จะทำการงานนั้นแทนผู้อื่น หาก
บุคคลนั้นได้จัดทำไปในทางสมประโยชน์แก่เจ้าของกิจการแล้ว ก็ย่อมมีสิทธิที่เรียกร้อง

* สำนวน หมายถึงโวหาร ทำนองพูด ถ้อยคำที่เรียบเรียง ถ้อยคำที่ไม่ถูก
ไวยากรณ์ แต่รับใช้ เป็นภาษาที่ถูกต้อง การแสดงถ้อยคำออกมาเป็นใจความพิเศษเฉพาะ
ภาษาหนึ่งๆ หรือหนังสือแบบหนึ่งๆ ลักษณะนามใช้เรียกข้อความภาษาหนึ่งๆ จะเห็นได้ว่า ใน
ทุกภาษามีคำหรือกลุ่มคำจำนวนหนึ่ง กลุ่มคำเหล่านี้ถูกนำมาใช้ให้มีความหมายพิเศษต่างไป
จากความหมายเดิม หรือความหมายหลักของคำหรือกลุ่มคำหรือความหมายแฝง (เพ็ญแข
วิจารณ์สุนทร, 2522 : 4)

ค่าใช้จ่ายที่ตนได้เสียไปจากเจ้าของกิจการนั้นคืนได้¹⁴ เช่น ลักษณะ 3 จัดการงานนอกสิ่ง¹⁵

สำนวน ลามมิควรได้

ลามมิควรได้ หมายถึงการที่บุคคลหนึ่งได้ทรัพย์สินใดจากบุคคลอื่น ไม่ว่าจะด้วยประการใด ๆ โดยปราศจากข้ออ้างทางกฎหมาย และทำให้บุคคลอื่นเสียเปรียบทรัพย์สินนั้น ถือว่าเป็นลามอันมิควรได้ ผู้ซึ่งได้รับทรัพย์สินนั้นมาจำต้องคืนให้ผู้นั้นเป็นเจ้าของ¹⁶ เช่น

มาตรา 412 "ถ้าทรัพย์สินซึ่งได้รับไว้เป็นลามมิควรได้ นั้นเป็นเงินจำนวนหนึ่ง ท่านว่าต้องคืนเต็มจำนวนนั้น เว้นแต่เมื่อบุคคลได้รับไว้โดยสุจริต จึงต้องคืนลามมิควรได้ เพียงส่วนที่ยังมีอยู่ในขณะเมื่อเรียกคืน"

สำนวน ประนีประนอมยอมความ

ประนีประนอมยอมความ คือการที่ผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน¹⁷ เช่น

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

¹⁴ อุกฤษ หิรัญโต, ประมวลบทวิเคราะห์และอธิบายศัพท์กฎหมาย, หน้า 88.

¹⁵ นคร พจนานุกรม, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 1-6 ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมใหม่. กรุงเทพมหานคร : นครหลวง, 2529: หน้า 88.

¹⁶ อุกฤษ หิรัญโต, ประมวลบทวิเคราะห์และอธิบายศัพท์กฎหมาย, หน้า 99.

¹⁷ นคร พจนานุกรม, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 1-6 ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมใหม่, หน้า 185 : มาตรา 850.

มาตรา 850 "อันว่าประนีประนอมยอมความนั้น คือสัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่ หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แกกัน"

ส่วน การพนันหรือขันต่อ

การพนัน หมายถึง การเล่นเอาเงินหรือทุนทรัพย์ด้วยการเสี่ยงโชคหรือฝีมือ¹⁸

ขันต่อ หมายถึง การพนันซึ่งได้เสี่ยงกันโดยวิธีต่อรอง¹⁹ เช่น

มาตรา 853 วรรค 1 "อันการพนันหรือขันต่อนั้น ท่านว่าหาก่อให้เกิดหนี้ไม่ สิ่งที่ได้ให้กันไปในการพนันหรือขันต่อก็จะวางคืนไม่ได้ เพราะเหตุหามูลหนี้อย่างหนึ่งอย่างใดมิได้..."

ส่วน สอดเข้าก้นหน้า

สอดเข้าก้นหน้า หมายถึง การที่ผู้สอดเข้าก้นหน้าเข้ามารับรองจ่ายเงินแทนผู้ที่จะถูกไล่เบี้ยในตัวเงิน เมื่อตัวเงินนั้นได้ขาดความเชื่อถือแล้ว²⁰ เช่น

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁸ อุกฤษ ศุภนิติย์, ประมวลศัพท์กฎหมายไทยในอดีตและปัจจุบัน, หน้า 227.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 72.

²⁰ โสภณ อรรถพิศาลโสภณ. คำอธิบายกฎหมายตัวเงินและบัญชีเดินสะพัด.

15,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530 : หน้า 9.

มาตรา 952 "อันการรับรองด้วยสอดเข้าแก้หน้านั้นย่อมทำด้วยเขียนระบุความลงบนตัวแลกเงิน และลงลายมือชื่อของผู้สอดเข้าแก้หน้าเป็นสำคัญ อนึ่งต้องระบุลงไว้ว่าการรับรองนั้นทำให้เพื่อผู้ใด ถ้ามิได้ระบุไว้เช่นนั้น ท่านให้ถือว่าทำให้เพื่อผู้สั่งจ่าย"

สำนวน หักกลบลบหนี้

หักกลบลบหนี้ หมายถึงการที่บุคคลต่างก็เป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้ซึ่งกันและกันด้วยมูลหนี้ อันมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน และหนี้หนึ่งถึงกำหนดแล้ว คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแสดงเจตนาต่ออีกฝ่ายหนึ่งขอหักกลบลบหนี้เพื่อจะได้พ้นจากหนี้ของตน²¹ เช่น

มาตรา 346 "สิทธิเรียกร้องรายใด ตามกฎหมาย ศาลจะสั่งยึดมิได้ สิทธิเรียกร้องรายนั้น หากอาจจะเอาไปหักกลบลบหนี้ได้ไม่"

สำนวน อายุความสะดุดหยุดลง

อายุความสะดุดหยุดลง หมายถึง เมื่ออายุความเริ่มต้นขึ้นแล้ว แต่มีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง อันเกิดจากการกระทำของลูกหนี้และเจ้าหนี้มาทำให้การนับอายุความนั้นหยุดลง และจะเริ่มนับใหม่ เมื่อเหตุการณ์ดังกล่าวหมดสิ้นไป โดยไม่นับอายุความที่ผ่านมาแล้วรวมเข้าด้วย อายุความที่นับใหม่จะมีระยะเวลาเท่ากับอายุความเดิม²² เช่น

มาตรา 181 "เมื่ออายุความสะดุดหยุดลงแล้ว ระยะเวลาที่ได้ล่วงไปก่อนนั้นย่อมไม่นับเข้าในอายุความ

²¹ อุตัย หิรัญโต, ประมวลบทวิเคราะห์และอธิบายศัพท์กฎหมาย, หน้า 111.

²² วารี นาสกุล, กฎหมายธุรกิจ. 10,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ

เมื่อเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงนั้นสุดสิ้นเวลาใด ท่านให้เริ่มนับอายุความขึ้นใหม่แต่เวลานั้นสืบไป”

2. การใช้คำและสำนวนที่เป็นภาษาแบบเก่า

จากการวิเคราะห์ภาษาที่ใช้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยนี้ พบว่ามีการใช้คำและสำนวนที่เป็นภาษาแบบเก่าหรือแบบโบราณ คือเป็นคำหรือสำนวนที่มักไม่ค่อยจะใช้กันแล้วในภาษาปัจจุบัน เช่น คำว่า แกงไค่ เกลือกจะ ประวิง อิดเอื้อน เน้นเข้า โดยพลัน จักได้ ถูกถ้วน เสมือนหนึ่งว่า การอันพันวิสัย อันปราศจากเคลือบคลุมสงสัย ตระหนักเป็นปริษาว่า พันวิสัย เสมอกับว่า พรรณาจงชัดเจน มีพักต้อง จงทุกคน กิ่งหนึ่ง เป็นต้น

ลักษณะของคำหรือสำนวนที่เป็นภาษาแบบเก่า ที่พบในข้อมูล มีลักษณะดังนี้

1) เป็นคำหรือสำนวนที่มักไม่ค่อยพบแล้วหรือไม่ค่อยมีใช้แล้วในภาษาปัจจุบัน แต่ก็ยังมีอยู่ในภาษาวรรณคดี หรือพวกกวีนิพนธ์ คำประพันธ์ต่าง ๆ เช่น

คำว่า เกลือกจะ

เกลือก มีความหมายว่า เกรง กลัว²³ ดังนั้นคำว่า เกลือกจะ จึงน่าจะมี ความหมายว่า เกรงจะ หรือ กลัวจะ และปัจจุบันใช้ว่า เกรงจะ หรือ กลัวจะ เช่น

²³ สำนักนาชกรรัฐมนตรี. พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530, พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2530 : หน้า 64.

มาตรา 79 "ถ้ามีตำแหน่งว่างลงในจำนวนผู้จัดการ และมีเหตุควรวิตกว่าทั้งตำแหน่งว่างไว้เข้าไปเลือกจะเกิดความเสียหายขึ้นได้ไซ้ร้ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งหรือพนักงานอัยการร้องขอต่อศาล ศาลจะแต่งตั้งผู้จัดการชั่วคราวขึ้นก็ได้"

คำว่า **สืบไป**

สืบไป มีความหมายว่า ต่อไป ต่อเนื่องไป²⁴ ปัจจุบันมักใช้คำว่า ต่อไป เช่น มาตรา 181 วรรค 2 "...เมื่อเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงนั้นสุดสิ้นเวลาใด ท่านให้เริ่มนับอายุความขึ้นใหม่แต่เวลานั้นสืบไป"

คำว่า **ประวิง**

ประวิง มีความหมายว่า หน่วงไว้ ถ่วงเวลาไว้²⁵ ปัจจุบันมักใช้คำว่า ทำให้ช้า ถ่วงเวลา เช่น

มาตรา 451 วรรค 1 "บุคคลใช้กำลังเพื่อป้องกันสิทธิของตน ถ้าตามพฤติการณ์จะขอให้ศาล หรือเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือให้ทันทั่วที่ไม่ได้ และถ้ามิได้ทำให้ทันใด มีภัยอยู่ด้วยการที่คนจะได้สมตั้งสิทธินั้น จะต้องประวิงไปมากหรือถึงแก่สาบสูญได้ไซ้ร้ ท่านว่าบุคคลนั้นหาต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 539.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 323.

คำว่า อิดเอื้อน เนิ่นช้า

อิดเอื้อน มีความหมายว่า ไม่กล้าที่จะพูด กล่าวไม่เต็มปาก แสดงอาการไม่สู้เต็มใจ²⁶ ปัจจุบันมักใช้คำว่า อิดออด

เนิ่นช้า มีความหมายว่า ช้ามาก²⁷ ปัจจุบันมักใช้คำว่า ช้า เช่น

มาตรา 597 "ถ้าผู้ว่าจ้างขอมริบมอบการที่ทำนั้นแล้วโดยมิได้อิดเอื้อน ผู้รับจ้างก็ไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อการที่ส่งมอบเนิ่นช้า"

คำว่า โดยพลัน

โดยพลัน มีความหมายว่า ทันที²⁸ ปัจจุบันมักใช้คำว่า ทันที เช่น

มาตรา 661 "ถ้าบุคคลภายนอกอ้างว่า มีสิทธิเหนือทรัพย์สินซึ่งฝากและยื่นฟ้องผู้รับฝากก็ดี หรือยึดทรัพย์สินนั้นก็ดี ผู้รับฝากต้องรับบอกกล่าวแก่ผู้ฝากโดยพลัน"

คำว่า จักได้

จักได้ มีความหมายว่า จะได้ เป็นคำช่วยกริยาบอกกาลภายหลัง เช่น จักนอน²⁹

ปัจจุบันใช้คำว่า จะได้ เช่น

มาตรา 730 "เมื่อทรัพย์สินอันหนึ่งอันเดียว ได้จำนองแก่ผู้รับจำนองหลายคนด้วยกัน ท่านให้ถือลำดับผู้รับจำนองเรียงตามวันและเวลาจดทะเบียน และผู้รับจำนองคนก่อนจักได้รับใช้หนี้ก่อนผู้รับจำนองคนหลัง"

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 609.

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 289.

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 201.

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 137.

คำว่า ถูกถ้วน

ถูกถ้วน มีความหมายว่า ไม่ผิด ถูกถ้วนทั้งหมด³⁰ ปัจจุบันมักใช้คำว่า ถูกทั้งหมด หรือ ถูกต้องทั้งหมด เช่น

มาตรา 738 วรรค 2 "...อนึ่ง ให้คัดสำเนารายงานจดทะเบียนของ เจ้าพนักงาน ในเรื่องทรัพย์สินซึ่งจำนองนั้น อันเจ้าพนักงานรับรองว่า เป็นสำเนาถูกถ้วน สอดคล้องไปด้วย"

คำว่า กึ่งหนึ่ง

กึ่ง มีความหมายว่า ครึ่ง³¹ ดังนั้น กึ่งหนึ่ง จึงมีความหมายว่า ครึ่งหนึ่ง ปัจจุบันมักใช้คำว่า ครึ่งหนึ่ง เช่น

มาตรา 1635 (3) "...แต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นมีสิทธิได้รับมรดก กึ่งหนึ่ง..."

คำว่า มิให้ เสนาหา เช่น

มิ มีความหมายว่า ไม่³² ดังนั้น มิให้ จึงมีความหมายว่า ไม่ให้ ปัจจุบันมักใช้ คำว่า ไม่ให้

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 240.

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 58.

³² ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์

ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2530 : หน้า 644.

เสนาหา มีความหมายว่า ความรัก ความรักที่ไม่หวังสิ่งตอบแทน³³ ปัจจุบันมักไม่ค่อยได้ใช้แล้ว เช่น

มาตรา 238 วรรค 2 "...อนึ่ง ความที่กล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้ บังคับ ถ้าสิทธินั้นได้มาโดยเสนาหา"

ส่วนว่า เสมือนหนึ่งว่า และคำว่า มิได้

เสมือน มีความหมายว่า เสมอเหมือน³⁴ ดังนั้น เสมือนหนึ่งว่าจึงมีความหมายว่า เสมอเหมือนหนึ่งว่า หรือ เหมือนหนึ่งว่า ปัจจุบันมักใช้คำว่า เหมือนว่า

มิได้ มีความหมายว่า ไม่ได้ ปัจจุบันมักใช้คำว่า ไม่ได้ เช่น

มาตรา 308 "...หรือถ้าเพื่อการเช่นกล่าวมานั้น ลูกหนี้รับภาระเป็นหนี้ อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นใหม่ต่อผู้โอน จะถือเสมือนหนึ่งว่า หนี้นั้นมิได้ยกขึ้นเลขก็ได้..."

คำว่า ไซ้ และส่วนว่า เป็นอันไร้ผล

คำว่า ไซ้ เป็นคำสำหรับเน้นความหมายของคำหน้า มีความหมายไปในทางว่า อย่างนั้น เช่นนั้น ที่เด็ด³⁵ ปัจจุบันไม่ค่อยมีใช้แล้ว

เป็นอัน มีความหมายว่า รวมความว่า แสดงว่า³⁶ ดังนั้น เป็นอันไร้ผล จึงมีความหมายว่า แสดงว่าไม่มีผลใด ๆ ปัจจุบันมักใช้คำว่า ไม่มีผล เช่น

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 832.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 833.

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 291.

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 541.

มาตรา 454 วรรค 2 "...ถ้าและไม่ตอบเป็นแน่นอนภายในกำหนดเวลานั้น
ไซ้ร้ คำมันซึ่งได้ให้ไว้ก่อนนั้นก็เป็นอันไร้ผล"

2) เป็นคำที่มีลักษณะของการตัดคำให้สั้นลง คือ มีการตัดคำบางคำออกจาก
คำที่เป็นภาษาปกติทั่วไป ทำให้คำนั้นสั้นลง เช่น คำว่า ต้อง ล่วงไป ครอบ ครอบง เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น

คำว่า ต้อง

ต้อง เป็นคำที่ถูกตัดให้สั้นลงจากคำว่า ถูกต้อง ในภาษาปกติ เช่น

มาตรา 4 วรรค 1 "อันกฎหมายนั้นท่านว่าต้องใช้ในบรรดากรณีซึ่งต้องด้วย
บทบัญญัติใด ๆ แห่งกฎหมายตามตัวอักษร หรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ"

คำว่า ครอบ

ครอบ เป็นคำที่ถูกตัดให้สั้นลงจากคำว่า ครอบคลุม ในภาษาปกติ เช่น

มาตรา 262 "...บุริมสิทธิของผู้ให้เช่าเดิมย่อมครอบไปถึงสังหาริมทรัพย์ ซึ่ง
ผู้รับโอน หรือผู้เช่าช่วงได้นำเข้ามาไว้ในทรัพย์สินนั้น..."

คำว่า ครอบง

ครอบง เป็นคำที่ถูกตัดให้สั้นลงจากคำว่า ครอบครอง ในภาษาปกติ เช่น

มาตรา 571 "ถ้าสัญญาเช่าที่นาได้เลิกหรือระงับลง เมื่อผู้เช่าได้เพาะปลูกข้าว
ลงแล้วไซ้ร้ ท่านว่าผู้เช่าย่อมมีสิทธิที่จะครอบงนานั้นต่อไป จนกว่าจะเสร็จการเกี่ยวเก็บ แต่
ต้องเสียค่าเช่า"

3) เป็นคำที่ใช้ในบริบทที่แปลกไปจากภาษาปกติ คือ เป็นลักษณะของการใช้คำโดยการนำคำที่มักไม่เกิดร่วมกันในภาษาปกติมาไว้ด้วยกัน

ตัวอย่างเช่น

คำว่า อายุความ + สะดุดหยุดลง เช่น

มาตรา 181 "เมื่ออายุความสะดุดหยุดลงแล้ว ระยะเวลาที่ได้ล่วงไปก่อนนั้น ส่อมไม่นับเข้าในอายุความ..."

จะเห็นว่ามีการใช้คำว่า อายุความ + สะดุดหยุดลง ซึ่งในภาษาปกติปัจจุบันจะไม่ใช้เช่นนี้ แต่จะใช้ว่า "เมื่ออายุความหมดลง..."

คำว่า รับผิดชอบ + เต็มภูมิ เช่น

มาตรา 413 วรรค 2 "...ถ้าบุคคลได้รับทรัพย์สินไว้โดยทุจริต ท่านว่าจะต้อง รับผิดชอบ ในการสูญหายหรือบุบสลายนั้นเต็มภูมิ แม้กระทั่งจะเกิดเพราะเหตุสุดวิสัย..."

มาตรานี้ใช้คำว่า เต็มภูมิ ขยายคำว่า รับผิดชอบ ซึ่งในภาษาปกติปัจจุบันคำคู่นี้จะไม่เกิดร่วมกัน ในภาษาปกติปัจจุบันน่าจะใช้ว่า รับผิดชอบ + เต็มที่

คำว่า เงอมมือ เช่น

มาตรา 462 "การส่งมอบนั้นจะทำอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ สุดแต่ว่าเป็นผลให้ทรัพย์สินนั้นไป อยู่ในเงอมมือของผู้ซื้อ"

จะเห็นว่า คำว่า เงอมมือ ในปัจจุบันนี้ มีความหมายที่ส่อไปในทางไม่ดี แต่ถ้านำไปบริบทเช่นในตัวของมาตรานี้ ซึ่งเป็นบริบทธรรมดาไม่ได้ส่อไปในทางไม่ดีอะไร ใน

ภาษาปกติปัจจุบันก็จะใช้แค่คำว่า มือ แทนคำว่า เงื้อมมือ เพื่อแสดงว่าทรัพย์สินนั้นตกเป็นของผู้ซื้อ (คำว่า เงื้อมมือ หมายความว่าถึงอำนาจที่ครอบงำ จะไม่ให้หลุดพ้นไปได้³⁷)

คำว่า หลักทรัพย์ + เสื่อมเสีย เช่น

มาตรา 469 "ถ้าผู้ซื้อล้มละลายก่อนส่งมอบทรัพย์สินก็ดีหรือผู้ซื้อเป็นคนล้มละลายแล้ว ในเวลาซื้อขายโดยผู้ขายไม่รู้ก็ดี หรือผู้ซื้อกระทำให้หลักทรัพย์ที่ไว้เพื่อประกันการใช้เงินนั้นเสื่อมเสีย หรือลดน้อยลงก็ดี..."

จะเห็นว่าในตัวบทของมาตรานี้ หลักทรัพย์ถูกทำให้เสื่อมเสีย ซึ่งในภาษาปกติปัจจุบันจะไม่ใช้คำว่า เสื่อมเสีย กับหลักทรัพย์ซึ่งเป็นวัตถุธรรมเช่นนี้ แต่มักใช้คำว่า เสื่อมเสีย นี้ กับคำว่า ชื่อเสียง เป็นต้น (คำว่า เสื่อมเสีย มีความหมายว่า เสียหาย เช่นเสื่อมเสียเกียรติยศ เสื่อมเสียชื่อเสียง³⁸)

คำว่า บอกล้าง + สัญญา เช่น

มาตรา 892 "ในกรณีบอกล้างสัญญาตามความในมาตรา 865 ผู้รับประกันภัยต้องคืนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือทายาทของผู้นั้น"

จะเห็นว่า บอกล้างสัญญา นี้ ฟังแล้วเข้าใจว่า เป็นการบอกเลิกสัญญา ดังนั้นในภาษาปกติปัจจุบันน่าจะใช้คำว่า บอกเลิกสัญญา มากกว่า คำว่า บอกล้างสัญญา

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 211.

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 838.

4) ใช้คำซ้อน* เช่น คำว่า ตั้งแต่ง แย้งขัด ป้องปิดขัดขวาง จำกัด ครัดเคร่ง เกี้ยวเก็บ แม้ถึงว่า เป็นต้น ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าคำซ้อนบางคำมีลักษณะของการสลับที่ส่วนประกอบของคำให้ผิดแปลกไปจากภาษาปกติทั่วไป เช่น คำว่า ตั้งแต่ง แย้งขัด สุดสิ้น เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น

คำว่า ตั้งแต่ง แย้งขัด

ตั้งแต่ง และ แย้งขัด เป็นคำซ้อนที่มีการสลับที่ของหน่วยคำให้ต่างไปจากภาษาปกติปัจจุบัน ซึ่งมีการเรียงลำดับหน่วยคำเป็น แต่งตั้ง และ ขัดแย้ง

คำว่า ตั้งแต่ง มีความหมายว่า ยกขึ้น สถาปนา³⁰ ส่วนคำว่า แย้งขัด นั้น มีความหมายว่า ไม่ลงรอยกัน⁴⁰ (คำว่า แย้ง หมายความว่า ไม่ตรงหรือลงรอยเดียวกัน

* คำซ้อน หมายถึง คำที่มีคำเดี่ยว 2 คำ อันมีความหมายหรือเสียงคล้ายกัน ใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่ เกิดขึ้น แม้ว่าบางคำ ความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิม (คือความหมายของคำเดี่ยวแต่ละคำ) มากนัก แต่ก็ต้องมีความหมายและที่ใช้ต่างออกไปบ้าง (บรรจบ พันธุเมธา, 2522 : หน้า 81)

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 339.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 137. ในคำว่า ขัดแย้ง

ด้านไว้ ทานไว้⁴¹ และคำว่า ขัด หมายความว่า ให้อึดขวางไว้ไม่ให้หลุดออก ไม่ทำตาม
 ฝันไว้ ขึ้นไว้ แอ้งกัน ไม่ลงรอยกัน⁴²) เช่น

มาตรา 286 วรรค 2 "...ส่วนการที่จะวินิจฉัยว่าอสังหาริมทรัพย์นั้นมีราคา
 เพิ่มขึ้นเพราะการอื่นได้ทำขึ้นบนอสังหาริมทรัพย์มากน้อยเพียงใดนั้น ท่านให้ศาลตั้งแต่ง
 ผู้เชี่ยวชาญขึ้นเป็นผู้กะประมาณ ในเวลาที่มีแอ้งขัดในการแบ่งเฉลี่ย"

คำว่า สัดสั้น

สัดสั้น เป็นคำซ้อนที่มีการสลับที่หน่วยคำให้ต่างไปจากภาษาปกติปัจจุบัน ซึ่งมี
 การเรียงลำดับหน่วยคำเป็น สั้นสัด (สัด หมายถึง สั้น หมด จบ⁴³ และ สั้น หมายถึง
 หมด จบ⁴⁴) เช่น

มาตรา 181 วรรค 2 "...เมื่อเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงนั้นสัดสั้นเวลา
 ใด ท่านให้เริ่มนับอายุความขึ้นใหม่แต่เวลานั้นสืบไป"

คำว่า ป็องปัดขัดขวาง

ป็องปัดขัดขวาง เป็นคำซ้อนซึ่งมักไม่พบแล้วในภาษาปัจจุบัน (คำว่า ป็องปัด
 หมายถึง บังเพื่อกักหรือกั้นไว้ ป็องกัน⁴⁵ และคำว่า ขัดขวาง หมายถึง ทำให้ไม่สะดวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 675.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 137.

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 826.

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 822.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 523.

ทำให้ติดขัด⁴⁶) เช่น

มาตรา 148 วรรค 1 "ถ้าความสำเร็จแห่งเงื่อนไข จะเป็นทางให้คู่กรณีฝ่าย
ไทยเสียเปรียบ และคู่กรณีฝ่ายนั้นเข้าป้องกันขัดขวางเสีย มิให้สำเร็จได้ ด้วยเจตนาทุจริต
ไซ้ ท่านให้ถือว่าเงื่อนไขอันนั้นเป็นอันได้สำเร็จแล้ว..."

คำว่า จำกัดครัดเคร่ง

จำกัดครัดเคร่ง เป็นคำซ้อนซึ่งมักไม่พบแล้วในภาษาปัจจุบัน และในคำว่า
ครัดเคร่ง ก็ยังเป็นคำซ้อนที่มีลักษณะของการสลับที่หน่วยคำให้ต่างไปจากภาษาปกติในปัจจุบัน
ซึ่งใช้ว่า เคร่งครัด (คำว่า จำกัด หมายถึง กำหนด หรือขีดคั่นไว้โดยเฉพาะ⁴⁷ และ
คำว่า ครัดเคร่ง หมายถึง แข็ง ดิ่ง ถืออย่างจริงจัง⁴⁸ ส่วนคำว่า เคร่งครัด ก็หมายถึง
ถือตามระเบียบข้อบังคับโดยไม่ให้ขาดตกบกพร่อง⁴⁹) เช่น

มาตรา 451 วรรค 2 "...การใช้กำลังดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าต้อง
จำกัดครัดเคร่งแต่เฉพาะที่จำเป็นเพื่อจะบำบัดปิดป้องภัยอันตรายเท่านั้น..."

คำว่า เก็บเก็บ

เก็บเก็บ เป็นคำซ้อนที่มีการเรียงหน่วยคำต่างไปจากภาษาปกติในปัจจุบัน ซึ่งมี
การเรียงลำดับหน่วยคำเป็น เก็บเก็บ (คำว่า เก็บเก็บ หมายถึง เก็บรวบรวมพืชผล

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 137.

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 228.

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 169.

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 194.

จากที่ได้หว่านหรือลงไว้⁵⁰) เช่น

มาตรา 571 "...ท่านว่าผู้เช่าข้อมมีสิทธิที่จะครองนานั้นต่อไป จนกว่าจะเสร็จการเกี่ยวเก็บ แต่ต้องเสียค่าเช่า"

คำว่า ใจสมัคร

ใจสมัคร เป็นคำซ้อนซึ่งมักไม่พบแล้วในภาษาปกติปัจจุบัน ซึ่งในภาษาปัจจุบันนี้จะใช้คำว่า สมัครใจ (คำว่า สมัครใจ หมายถึง สมัครด้วยความเต็มใจ⁵¹) เช่น

มาตรา 895 "...(1) บุคคลผู้นั้นได้กระทำอสังหาริมทรัพย์ด้วยใจสมัครภายในปีหนึ่งนับแต่วันทำสัญญา หรือ..."

คำว่า แม้ถึงว่า

แม้ถึงว่า เป็นคำซ้อนที่มีการเรียงหน่วยคำต่างไปจากภาษาปกติในปัจจุบันซึ่งมีการเรียงลำดับหน่วยคำเป็น ถึงแม้ว่า เช่น

มาตรา 940 วรรค 2 "...แม้ถึงว่าความรับผิดชอบใช้เงินอันผู้รับอ่าวัลได้ประกันอยู่นั้น จะตกเป็นใช้ไม่ได้ด้วยเหตุใด ๆ ..."

5) ถ้าเป็นการปฏิเสธ จะมีการใช้คำและสำนวนการปฏิเสธที่เป็นภาษาแบบเก่า เช่น คำว่า มิ และสำนวนว่า หา...ไม่ ...หาได้ไม่ หาอาจจะ...ได้ไม่ เป็นต้น

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 108.

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 786.

ตัวอย่างเช่น

คำว่า มิ ที่จริงคำว่า มิ นี้ใช้ได้ทั่วไป แต่จะเป็นคำปฏิเสธที่ประณีต มักใช้ในคำประพันธ์ เช่น "มิเห็นโรงศพ มิหลังน้ำตา" "มิรู้ที่จะทำฉันทใด"⁵² เช่น

มาตรา 308 "...หรือถ้าเพื่อการเช่นกล่าวมานั้นลูกหนี้รับภาระเป็นหนี้ อย่างไรก็ดีอย่างหนึ่งขึ้นใหม่ต่อผู้โอน จะถือเสมือนหนึ่งว่า หนี้มิได้ ก่อขึ้นเลยก็ได้..."

สำนวนปฏิเสธว่า หา...ไม่ เช่น

มาตรา 127 "การชู้ว่าจะใช้สิทธิอันใดอันหนึ่งตามปกตินิยมก็ดี เพียงแต่ความกลัวเพราะนับถืออำนาจเกรงก็ดี ท่านหาจัดว่าเป็นการชู้ไม่"

สำนวนปฏิเสธว่า ...หาได้ไม่ เช่น

มาตรา 304 "สิทธิเรียกร้องเช่นใด ตามกฎหมาย ศาลจะสั่งยึดไม่ได้ สิทธิเรียกร้องเช่นนั้น ท่านว่าจะโอนกันหาได้ไม่"

สำนวนปฏิเสธว่า หาอาจจะ...ได้ไม่ เช่น

มาตรา 346 "สิทธิเรียกร้องรายใด ตามกฎหมาย ศาลจะสั่งยึดมิได้ สิทธิเรียกร้องรายนั้น หาอาจจะเอาไปหักกลบลบหนี้ได้ไม่"

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵² บุญสงค์ เกศเทศ, ภาษาวิธานิพนธ์, หน้า 45.

3. การสืบค่าจากภาษาต่างประเทศ

จากการวิเคราะห์ภาษาที่ใช้ในประมวลกฎหมายนี้ พบว่า มีการใช้คำศัพท์ที่ทับศัพท์มาจากภาษาต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นคำนามทั้งหมด เช่น คำว่า อ่าว เช็ค โรเติล ทรัสต์ เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น

คำว่า อ่าว

อ่าว เป็นคำที่ทับศัพท์มาจากภาษาอิตาลี หมายถึงการที่มีผู้ค้าประกันการรับประกันการใช้เงินทั้งจำนวน หรือแต่บางส่วนก็ได้ตามตัวเงิน⁵³ เช่น

มาตรา 940 "ผู้รับอ่าวย่อมต้องผูกพันเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกัน แม้ถึงว่าความรับผิดชอบอื่นผู้รับอ่าวได้ประกันอยู่นั้น จะตกเป็นใช้ไม่ได้ ด้วยเหตุใด ๆ นอกจากเพราะทำผิดแบบระเบียบ ท่านว่าข้อที่สัญญาอ่าวนั้นก็ยังคงสมบูรณ์..."

คำว่า เช็ค

เช็ค มาจากภาษาอังกฤษ หมายถึงหนังสือตราสารซึ่งผู้สั่งจ่ายสั่งให้ธนาคารใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถาม หรือใช้เงินตามคำสั่งของผู้รับเงิน⁵⁴ เช่น

⁵³ ภมร ชันชัตต์, กฎหมายธุรกิจ (Business Law). กรุงเทพมหานคร : อักษราพัฒนา, 2535 : หน้า 65.

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 74.

มาตรา 987 "อันว่า เช็ค นั้นคือหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้สั่งจ่าย สั่งธนาคารให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตาม คำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง อันเรียกว่า ผู้รับเงิน"

คำว่า โฮเต็ล

โฮเต็ล มาจากภาษาอังกฤษ หมายถึงโรงแรม ที่พักคนเดินทาง⁵⁵ เช่น
มาตรา 674 "เจ้าสำนักโรงแรมหรือโฮเต็ลหรือสถานที่อื่นทำนองเช่นว่านั้น จะ ต้องรับผิดชอบเพื่อความปลอดภัยหรืออุปสรรคอย่างใด ๆ อันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งคนเดินทาง หรือ แหกอาศัย หากได้พามา"

คำว่า ทรัสต์

ทรัสต์ มาจากภาษาอังกฤษ หมายถึงบริษัทซื้อขายหลักทรัพย์และให้บริการ สินเชื่อ⁵⁶ เช่น

มาตรา 1686 "อันว่าทรัสต์นั้นจะก่อตั้งขึ้นโดยตรงหรือโดยทางอ้อมด้วยพิธีกรรม หรือนิติกรรมใด ๆ ที่มีผลในระหว่างชีวิตก็ดี หรือเมื่อตายแล้วก็ดี ห้ามมีผลไม่"

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵⁵ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, หน้า 946.

⁵⁶ วิทยุ เกียงบูรณธรรม. พจนานุกรมรวมกฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1.

4. การใช้คำจำนวนนับ และตัวเลข

ก. การใช้คำจำนวนนับ ในการใช้คำจำนวนนับ พบว่า มีการเขียนคำจำนวนนับเป็นตัวอักษรทั้งหมดทุกมาตรา

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 94 "ภายในเวลาสิบสี่วันนับแต่มูลนิธิอื่นได้รับอำนาจจากรัฐบาลได้ถึงที่สิ้นสุดลงนั้น ผู้จัดการทั้งหลายต้องทำหนังสือแจ้งความนั้นแก่ทบวงการเจ้าหน้าที่และให้เจ้าหน้าที่นำความออกประกาศโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาภายในสิบสี่วัน นับแต่เมื่อได้รับแจ้งความ"

มาตรา 187 "ถ้าในเวลา^๑ที่อายุความจะสิ้นสุดลงนั้น มีเหตุสุดวิสัยมากัดกันมิให้เจ้าหน้าที่สามารถ ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงได้ไซ้^๒ ท่านว่าอายุความนั้นยังไม่ครบบริบูรณ์จนกว่าจะพ้นเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่อุปสรรคเช่นนั้นได้สูญสิ้นไป"

มาตรา 928 "ผู้ทรงตัวแลกเงิน อันสั่งให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลากำหนดอย่างใดอย่างหนึ่งนับแต่ได้เห็นนั้น ต้องนำตัวเงินอื่น^๓เพื่อให้รับรองภายในหกเดือนนับแต่วันที่ลงในตัวเงิน หรือภายในเวลาช้าเร็วกว่านั้นตามแต่ผู้สั่งจ่ายจะได้ระบุไว้"

มาตรา 1701 วรรค 3 "...ถ้าได้กำหนดเวลาห้ามโอนไว้ กำหนดนั้นมิให้เกินสามสิบปี ถ้ากำหนดไว้นานกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นสามสิบปี"

ข. การใช้ตัวเลข ในการใช้ตัวเลขจะใช้เป็นตัวเลขไทยทั้งหมด และจะใช้เฉพาะในการแสดงลำดับที่ของบรรพ ลักษณะ หมวด ส่วน มาตรา และอนุมาตรา⁵⁷ เท่านั้น

ตัวอย่างเช่น

บรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล หมวด ๑ บุคคลธรรมดา ส่วนที่ ๑ สภาพบุคคล มาตรา ๑๕

⁵⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยนี้ จะมีทั้งหมด 6 บรรพ และในแต่ละบรรพจะแบ่งออกเป็นหลายลักษณะ แต่ละลักษณะก็จะมีหลายหมวด แต่ละหมวดก็อาจจะมีหลายส่วนก็ได้ ในแต่ละส่วนก็อาจจะมีหลายมาตรา และในแต่ละมาตรา ก็อาจมีหลายอนุมาตราก็ได้

อนุมาตรา เป็นมาตราย่อย ๆ ของมาตราอีกที ตัวเลขบอกอนุมาตราจะอยู่ภายในวงเล็บ () เสมอ

ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๘๘๖ "อันกรมธรรม์ประกันภัยในการรับขนนั้นนอกจากที่ได้ระบุไว้แล้วในมาตรา ๘๘๗ ต้องมีรายการเพิ่มขึ้นอีกดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) ระบุทางและวิธีขนส่ง
- (๒) ชื่อหรือชื่อหอของผู้ขนส่ง
- (๓) สถานที่ซึ่งกำหนดให้รับและส่งมอบของ
- (๔) กำหนดระยะเวลาขนส่งตามแต่มี"

ตัวเลขซึ่งอยู่ภายในวงเล็บ () ได้แก่ (๑) (๒) (๓) และ (๔) เหล่านี้เป็นอนุมาตราของมาตรา ๘๘๖ ซึ่งตัวเลขที่ใช้บอกลำดับที่อนุมาตราจะเป็นตัวเลขไทยทั้งหมด

บรรพ ๓ เอกเทศสัญญา ลักษณะ ๓๐ ประกันภัย หมวด ๒ ประกันวินาศภัย
ส่วนที่ ๒ วิธีเฉพาะการประกันภัยในการรับชน มาตรา ๘๘๖ อนุมาตรา (๓)

บรรพ ๓ เอกเทศสัญญา ลักษณะ ๓๐ ประกันภัย หมวด ๒ ประกันวินาศภัย
ส่วนที่ ๓ ประกันภัยค่าจุน มาตรา ๘๘๕ อนุมาตรา (๒)

5. การใช้คำคู่

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยนี้ พบว่า มีการใช้คำคู่เพื่อบอก
คุณสมบัติ หรือคุณลักษณะของสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือบอกการกระทำใดการกระทำหนึ่งของคุณ
ใดบุคคลหนึ่งในการจะบังคับหรือสั่ง หรือให้อนุญาต หรือจะแจ้งความให้ทราบต่อไป ซึ่งเป็น
ที่น่าสังเกตว่าการใช้คำคู่จะไม่เกิดขึ้นในสาระที่เป็นการให้คำจำกัดความเลย การใช้คำคู่
คือการใช้คำที่ขึ้นต้นในข้อความแรกว่า "...ใด" และลงท้ายในข้อความหลังว่า "...นั้น"
และคำที่อยู่หน้าหน่วยคำ "ใด" และ "นั้น" จะต้องเป็นคำ ๆ เดียวกัน เช่น "ผู้ใด...ผู้นั้น"
"ทราบใด...ทราบนั้น" "การใด...การนั้น" "บุคคลใด...บุคคลนั้น" "เมื่อใด...
เมื่อนั้น" เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น

คำว่า การใด...การนั้น เช่น

มาตรา 31 "การใด ๆ อันบุคคลผู้ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้
ทำลง การนั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ"

มาตรา 115 "การใดมิได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่มีกฎหมายบังคับไว้ การนั้น
ท่านว่าเป็นโมฆะ"

คำว่า ทราบใด...ทราบนั้น เช่น

มาตรา 205 "ทราบใดการชำระหนี้ซึ่งมิได้กระทำลงเพราะพฤติการณ์อันใด

อันหนึ่ง ซึ่งลูกหนึ่งไม่ต้องรับผิดชอบ ตราบนั้นลูกหนึ่งยังหาได้ชื่อว่าผิดนัดไม่"

คำว่า สิทธิเรียกร้องรายใด..สิทธิเรียกร้องรายนั้น เช่น

มาตรา 346 "สิทธิเรียกร้องรายใดตามกฎหมายศาลจะสั่งยึดมิได้ สิทธิเรียกร้องรายนั้น หากอาจจะเอาไปหักกลบลบหนี้ได้ไม่"

คำว่า เมื่อใด..เมื่อนั้น เช่น

มาตรา 379 "...ถ้าการชำระหนี้อื่นจะพึงทำนั้นได้แก่งวดวันการอันใดอันหนึ่ง หากทำการอันนั้นฝ่าฝืนมูลหนี้เมื่อใด ก็ให้รับเบี่ยงปรับเมื่อนั้น"

คำว่า บุคคลใด..บุคคลนั้น เช่น

มาตรา 1315 "บุคคลใดสร้างโรงเรือน หรือทำการก่อสร้างอย่างอื่นซึ่งติดที่ดิน หรือเพาะปลูก ต้นไม้หรือธัญชาติในที่ดินของตน ด้วยสัมภาระของผู้อื่น ท่านว่าบุคคลนั้นเป็น เจ้าของสัมภาระ แต่ต้องใช้ค่าสัมภาระ"

คำว่า ผู้ใด..ผู้นั้น เช่น

มาตรา 1321 "ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเฉพาะและกฎข้อบังคับในเรื่องนั้น ผู้ใดจับสัตว์ป่าได้ในที่รกร้างว่างเปล่า หรือในที่น้ำสาธารณะก็ดี หรือจับได้ในที่ดิน หรือที่น้ำมีเจ้าของโดยเจ้าของมิได้แสดงความหวงห้ามก็ดี ท่านว่าผู้นั้นเป็นเจ้าของสัตว์"

คำว่า ภาษาคนใด..ภาษาคนนั้น เช่น

มาตรา 1605 "ภาษาคนใดยักย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกเท่าส่วนที่ตนจะได้หรือมากกว่านั้นโดยฉ้อฉลหรือรู้อยู่ว่า ตนทำให้เสื่อมประโยชน์ของภาษาคนอื่น ภาษาคนนั้น ต้องถูกกำจัดมิให้มรดกเลย แต่ถ้ายักย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกน้อยกว่าส่วนที่ตนจะได้ ภาษาคนนั้นต้องถูกกำจัดมิให้ได้มรดกเฉพาะส่วนที่ได้ยักย้ายหรือปิดบังไว้เท่านั้น..."

คำว่า แปลงใด..แปลงนั้น เช่น

มาตรา 1347 "ดอกผลแห่งต้นไม้ที่หล่นตามธรรมดาลงในที่ดินติดต่อแปลงใด ทำให้นับนิชฐานไว้ก่อนว่าเป็นดอกผลของที่ดินแปลงนั้น

6. การใช้คำซ้ำ ๆ เพื่อเชื่อมข้อความ

ในการใช้คำซ้ำ ๆ นี้พบว่า มีการใช้คำซ้ำ ๆ เพื่อเป็นการเชื่อมข้อความ หรือสิ่งต่าง ๆ ให้รวมเป็นกลุ่มเดียวกัน เพื่อที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไป โดย การซ้ำในข้อความที่ต่างกัน คือ การซ้ำกันของคำว่า ก็ หรือ ซึ่ง ซึ่งจะซ้ำกันในลักษณะดังนี้

".....ก็.....ก็.....ก็....."

หรือ ".....ก็ หรือ...ก็ หรือ...ก็....."

หรือ ".....ก็.....ก็ หรือ...ก็....." เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 127"การชู้ว่าจะใช้สิทธิอันใดอันหนึ่งตามปกตินิยมก็ เพียงแต่ความกลัว เพราะนับถืออำนาจอรงก็ ท่านหาจัดว่าเป็นการชู้หรือไม่"

มาตรา 166 "ในการเรียกเอาดอกเบี้ยค้างส่งก็ เรียกเอาจำนวนเงินอันพึงส่งนอกจากดอกเบี้ยเพื่อผ่อนทุนคืนเป็นงวดๆ นั้นก็ ในการเรียกเอาค่าเช่าทรัพย์สินค้างส่ง นอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 165 วรรค 1 อนุมาตรา (6) นั้นก็ ในการเรียกเอาเงิน ค้างจ่าย คือสิ้นปี เงินเดือน เงินเบี้ยบำนาญ เงินค่าบำรุงรักษา และเงินอื่น ๆ บรรดาที่มี กำหนดจ่ายเป็นระยะเวลานั้นก็ สิทธิเรียกร้องเหล่านี้ ท่านให้มีกำหนดอายุความห้าปี"

มาตรา 322"ถ้าอาทรัพย์สินก็ สิทธิเรียกร้องจากบุคคลภายนอกก็ หรือสิทธิอย่างอื่นก็ ให้แทนการชำระหนี้ ท่านว่าลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบชำระครบพร้อม และเพื่อการรอน สิทธิท่านเองเดียวกับผู้ขาย"

มาตรา 583 "ถ้าลูกจ้างจงใจขัดคำสั่งของนายจ้างอันชอบด้วยกฎหมายก็ดี หรือ
ละเลยไม่นำพาต่อคำสั่งเช่นว่านั้นเป็นอาชญาก็ดี ละทิ้งการงานไปเสียก็ดี กระทำความผิด
อย่างร้ายแรงก็ดี หรือทำประการอื่นอันไม่สมแก่การปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ล่วงไปโดย
ถูกต้องและสุจริตก็ดี ท่านว่านายจ้างจะไล่ออก โดยมีพักต้องบอกกล่าวล่วงหน้า หรือให้
สินไหมทดแทนก็ได้"

มาตรา 661 "ถ้าบุคคลภายนอกอ้างว่ามีสิทธิเหนือทรัพย์สินซึ่งฝากและยื่นฟ้อง
ผู้รับฝากก็ดี หรือยึดทรัพย์สินนั้นก็ดี ผู้รับฝากต้องรีบบอกกล่าวแก่ผู้ฝากโดยพลัน"

มาตรา 733 "ถ้าเอาทรัพย์สินจำนองหลุด และราคาทรัพย์สินนั้นมีประมาณต่ำกว่า
จำนวนเงินที่ค้างชำระกันอยู่ก็ดี หรือถ้าเอาทรัพย์สินซึ่งจำนองออกขายทอดตลาดใช้หนี้ ได้
เงินจำนวนสุทธิน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระกันอยู่นั้นก็ดี เงินยังขาดจำนวนอยู่เท่าใด
ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในเงินนั้น"

มาตรา 871 "ถ้าได้ทำสัญญาประกันภัยเป็นสองราย หรือว่านั้นพร้อมกันก็ดี
หรือสืบเนื่องเป็นลำดับกันก็ดี ท่านว่าการที่ขอมสละสิทธิอันมีต่อผู้รับประกันภัยรายหนึ่งนั้น ไม่
กระทบกระทั่งถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้รับประกันภัยรายอื่น ๆ"

สรุป

จากการวิเคราะห์ในบทนี้ พบว่า ภาษาที่ใช้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มีวิจนลีลาในระดับของศัพท์และสำนวนด้วย คือมีการใช้ศัพท์และสำนวนที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น
มีการใช้ศัพท์และสำนวนเฉพาะในทางกฎหมาย เพื่อให้ผู้ใช้กฎหมายมีศัพท์และสำนวนที่มี
ความหมายเฉพาะ และชัดเจนในการใช้ร่วมกัน มีการใช้คำและสำนวนที่เป็นภาษาแบบเก่า
เพื่อให้กฎหมายดูศักดิ์สิทธิ์เก่าแก่ น่าเชื่อถือ มีการใช้คำที่ืมจากภาษาต่างประเทศโดย
การทับศัพท์ เพราะบางครั้งการแปลศัพท์หรือการบัญญัติศัพท์กฎหมายชั้นใช้ใหม่ก็ไม่ถูกต้อง
หรือมีความหมายตรงกับที่ต้องการจริง ๆ เพื่อลดความกำกวม หรือปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิด
ขึ้นได้ จึงทำให้มีการืมคำ และทับศัพท์เป็นภาษาต่างประเทศไปเลย มีการใช้คำคู่และ
มีการใช้คำซ้ำเพื่อเชื่อมอยู่มากในฉบับท เป็นต้น